

SECCIÓ JURÍDICA

Bibliografia

DON JUAN DE DIOS TRÍAS.—*Estudios elementales de Derecho internacional privado con aplicación especial al Derecho español* (1).

No per esser breu, manca de gran importància aquest ben escrit treball. La manera com s'hi presenten, en una gran síntesi, el concepte, contingut, fonament y les escoles del esmentat Dret, fa avinent el gran domini que l'autor té de matèria tan delicada, perquè solament tenint-lo es possible realitzar el difícil propòsit de dir en pocs mots quant de substancial hi ha en aquells complexos punts. Mes, lo que evidencia les doctíssimes condicions del Dr. Trías, es el ressenyament històric en el qual d'una manera complerta dins dels límits que s'imposa, dona a conèixer les lleis y pràctiques dels pobles israelita y romà abans del Cristianisme, dels barbres, de l'època feudal ab sos expoliadors drets de *naufragi* y d'*aubana*, al regim municipal ab les cartes de població que sancionen el dret d'assil, l'element comunicatiu de les fires y mercats, la fàcil concessió de la *ciudadania* y l'establiment dels Consolats dels quals, gairebé no cal dirho, esmenta els establerts per la ciutat de Barcelona; presentant tot això combinat ab l'acció de l'Església per medi de la *Treuga de Deu*, l'influència de la renaixença del Dret romà fins a la proscripció per l'emperador Frederich Barbarroja dels drets de *naufragi*, d'*aubana* y altres contraris a la llibertat de la navegació, a l'hospitalitat y a la seguretat de les persones y dels béns. Avença 'l Dr. Trias en el següent període, en que 'l major contacte dels estrangers feu neixer la necessitat de regles d'harmonia jurídica reguladores de ses respectives relacions, y arriba al gran Bartolus, que establí la distinció d'*estatuts personals* y *estatuts reals* (essent les seves doctrines admeses per tots els juristes catalans), Alberich de Rosate que escrigué 'l primer esboç de Dret internacional privat, y a l'època contemporània qui al començament s'assenyala en la prohibició que l'Assemblea constituïent de França feu dels drets de *destracció* y *aubana* que no existien a Espanya, Italia, Holanda, ni a altres països d'Europa; seguint y puntualisant tots els progressos científics y legislatius. An aquesta ullada general fa seguir una relació concretada a Espanya fixantse en una important llei de *Forum judicum*, y dient en quant a l'època en que ja 's troben formades les noves nacionalitats, que cal esmentar d'una manera especial tant l'enlairada política, quant la política econòmica de la Confederació Catalana-aragonesa. La primera, perquè en ses grans expansions territorials, constituïa en Estats autònoms dins de la Confederació, els territoris conquistats; y la segona, perquè de la situació geogràfica de Catalunya, esdevingué el fet de convertirse aquesta en una gran potencia marítima, y, com a tal, decantada a la comunicació internacional, lo qual dona l'explicació del gran concurs d'estrangers, especialment a Barcelona, y la llibertat de que gaudien baix el regim de llurs respectius Consolats.

Descriu el Sr. Trías com desde la tretzena centuria 's ratifica la tendència expansiva, prohibint la prerogativa del *naufragi* les lleis de Castella y les generals de Catalunya, les especials de Tortosa y del Consolat de Mar y el Fur de Valencia, no trobantse en la nostra Península l'expoliatiu dret d'*aubana*, y que a petició de les ciutats de Barcelona, Valencia, Mallorca, Perpinyà, Tortosa y altres, el rey Martí creà 'l sistema de reciprocitat. Després de ocupar-se del *Fuero d'extranjeria*, posa fi la part històrica ab la relació dels progressos obtinguts a Espanya pel Dret internacional privat en la legislació y en son estudi científic.

Tot el treball acaba ab l'examen de les fonts d'aquest Dret y l'aplicació pràctica de l'autonomia personal.

FRANCESCH CARRERAS CANDI.—*Notes sobre los orígenes de la enfiteusis en lo territorio de Barcelona* (2).

En Brutails, en son estudi de la condició de les poblacions rurals del Rosselló a l'Etat Mitjana, oposà l'inconstrastable autoritat dels documents a l'erro completament generalisat d'haver sigut enfitèutiques les primeres concessions de terres fetes a Catalunya a l'arrambar cap a vall als alarbs. No: l'enfiteusí, aquesta institució nascuda en el Baix Imperi, no era coneguda a l'Occi-

(1) Barcelona; Galve, 1910.

(2) Barcelona; Jepús, 1910.

dent al trossejarse els dominis romans, y no tenen son caràcter jurídic les concessions que sobirans, magnats y persones eclesiàstiques otorgaren ab l'obligació de pagar un cens no altres molt variades dins del cercle de la subjecció y prestació de serveis. Per això, ab gran acert, comença en Carreras advertint que l'estudi de les institucions mitgevals, ha patit, fins fa poch, d'un vici d'origen: del supòsit de que l'Etat Mitjana està plenament representada en els tractadistes dels seus darrers temps. ¡Quín conjunt de fets, diu, ab molta raó, en sa major part desconeguts, han hagut de tenir efecte a Catalunya en el llarch espay dels trescents anys anteriors al segle XIIIe, en que'l feudalisme y les institucions naixen y se desenrotllen! Accepta la colocació que D. Eduart d'Hinojosa fa del enfiteuta en la primera de les tres gradacions en que classifica al vasall; fa avinent que la paraula *cens* porta involucrada l'idea d'una prestació feudal en especie, que la terminologia usada en la enfiteusi catalana es reveladora de son origen feudal, y que encare ho es més la successió de diferents *dominos*.

Contraientse a Barcelona, afirma en Carreras que en el segle XIe faltaven definirse l'esfera d'acció del feudalisme y la del drets y exempcions de les municipalitats autònomes, y que aquets dos principals factors de l'Etat Mitjana, devien entaular entre ells pugna més o menys oberta, al temps del seu respectiu desenrotllo, com ho justifica el fet de que a Barcelona alguns particulars posseïen feus y *usatici*, o sien tributs a que estaven afectes els veïns de la ciutat, y que al costat de les impositions feudals de caràcter general, se manifesten altres consemblants ab caràcter particular, això es, per via de certes estipulacions en determinats contractes, apareixentne un en l'any 1161 otorgat per la Canonja de Barcelona ab caràcter feudal, tenint mescla d'aquest y del enfiteutich unes donacions dels anys 1068, 1072 y 1082, segons demostra la senzilla lectura dels seus documents; acentuantse més la mescla, quan en 1094 s'introdueix el dret de *fadiga*, tant característich de l'enfiteusi. Era el resultat d'arribar a Catalunya en forma més o menys indirecta y reduïda, per medi d'abreugats del dret civil y canònic, el justineaneu. Del dret de *fadiga*, pel cas de no esser usada aquesta, era consecuencia'l de loació de la venda, sancionat en l'any 1211 per Pere I a prech del bisbe de Barcelona y el camarer de Ripoll, en quant a les coses que *ad censum vel emphyteosim* es tingueren, com per les feudals ja ho establia l'usatje *Si quis suum feudum*; sanció que a la vegada ho es de la distinció del feu y de l'enfiteusi: distinció que fonamentalment consisteix, segons els tractadistes, en que'l primer porta l'*homenatge* y, per lo tant, relació de vassallatge, y la segona en manca.

El dret de *loació* portava el de cobrar per ella una cantitat, *lluisme* o *laudemi*, que com en el cas d'esser feudal la cosa, pujava a la tersa part del preu, raó per la qual fou també anomenat *terç*. En Carreras refereix, ab gran exactitut, aquest lligat de drets, y la prohibició que'l *domino* imposava a l'enfiteuta de no *fer cap altre senyoriu o de no plocamar altre senyor que al establiment y els seus successors*, a fi de que no pugués trametre la finca a títol enfiteutich, o sigui subestablintla, y descriu la lluita que hagueren de tenir els barcelonins per deslliurarse de la costum de posar aquestos entrebanchs a la contratació, tant perjudicial al creixement de la ciutat. Obtingué aquesta de Pere II (a. 1283) el privilegi anomenat *Recognoverunt proceres* suprimint, entre altres, l'abús de cobrar lluisme en els traspessos hereditaris y altres a títol gratuït, y reduintlo, per quant procedís en pago al *cinquanté*, o sigui la meitat de l'acostumat *terç*; en quant a les coses del sobirà. Més endevant (a. 1285), el mateix Pere II el rebaixà d'una manera absoluta per Barcelona y son territori (*hort y vinyet*) a la dècima part del preu, pero 'ls *dominos* no volgueren subjectarse a aquesta merma en llurs interesos, comensant allavors una lluita sostinguda especialment pels eclesiàstichs contra les repetides ordres de compliment donades per Alfons II y Jaume II, y la resistència dels concellers y ciutadans a pagar com abans de Pere II, y terminada ab compromís del qual nasqué la coneguda *sentencia arbitral* donada en 1310 per Jaume II y el Bisbe de Valencia, lley encara avuy en la complicada materia enfiteutica a Barcelona y son territori. Nou l'estudi fet pel Sr. Carreras y Candi, es un dels avenços més grans que s'han fet en l'història jurídica de Catalunya.

El marquès d'Olivart publicà *La cuestión catalana ante el Derecho internacional* (1), Don Joseph Martí y Miralles *La nueva ley sobre esponsales y sobre matrimonio* (2), D. Emili Saguer, *Censos y censales del Estado* (3) y D. R. Gay de Montellà, *Manual práctico de aguas* (4).

(1) Madrid; H. de R. Alvarez, 1909.

(2) Barcelona; Jepús, 1909.

(3) Girona, 1909.

(4) Barcelona; Jepús, 1909.

Cal esmentar el notable discurs de recepció en la Real Academia de l'Historia, per D. Rafael Ureña, en que baix el títol de: *Una edición inédita de las «Leges Gothorum Regum» preparada por Diego y Antonio de Covarrubias en la segunda mitad del siglo XVI* (1), s'extén en consideracions sobre la legislació visigoda, d'interès per Catalunya. També l'article publicat per Hocquart a la *Revue de Droit international et de Legislation comparée* (2) sobre *Le régime matrimonial au moyen âge en Espagne*.

En la *Revista jurídica de Catalunya* vegeren la llum els articles *El problema de la responsabilidad civil resultante de los accidentes de automóvil*, *Reformas en el Código civil español en orden al proletariado*, y *La tesis Drago y La teoría del arbitraje internacional* del Sr. Gay de Montellà; *La acción «Ad exhibendum»*, de D. J. Riera Gallo; *De la successió dels impúbbers en Dret català*, de D. R. Coll y Rodés; *La tinta de escribir desde el punto de vista de la química y de la fotografía legal*, de D. R. Calvet y Patxot; *La reforma local y la Constitución de 1812*, de don Adolfo Posada; *Costumbres marítimas jurídico mercantiles*, de D. E. Lanfranco; *Comentarios á la ley de 30 de enero de 1900, sobre los accidentes del trabajo*, de D. R. Fernández de Castro; *Reimpresión de las Constituciones de Catalunya*, de D. G. M.ª de Brocà; *La experiencia de dos leyes nuevas*, de D. Federich Rahola; *Venta á carta de Gracia en Catalunya*, de D. Sebastià Parés; *Concepto de justicia social y su realización*, de D. J. Milà y Pi, y la continuació de *Els Pagesos de remensa*, de D. Enrich Prat de la Riba.

La revista dels ESTUDIS UNIVERSITARIS CATALANS publicà un discurs titolat: *Estudi y ensenyansa del dret a Catalunya avans del s. XVIII*, de D. G. M.ª de Brocà, y bona part del text de les *Consuetudines Civitatis et Diocesis Gerundenis*, fins ara inèdit.

Vida corporativa.—A l'Academia de Jurisprudencia y Legislació, els presidents D. Joaquim Almeda y D. Federich Rahola llegiren, respectivament, en els anys 1909 y 1910 els discursos inaugurals sobre els temes *Estado del Derecho catalán* y *El Trust y el sindicato obrero*. Fou el primer una completa exposició de preceptiva pera arribar a la coneixença del dret vigent a Catalunya y especialment de son element romà, demostrant l'autor esser un fidel continuador de l'escola ceriverina. Estudi profund de les modernes condicions en que'l capital y el treball es desenrotllen, el segon, obrí, ademés, la porta a interessants estudis econòmichs y històrichs respecte de Catalunya. D. Rafel Gay de Montellà donà unes conferencies, exposant científicament les *Orientacions modernes del Dret civil* y l'*Aplicació de l'Antiga jurisprudencia catalana en el temps present*; se discutiren diversos problemes sobre la redenció dels censos enfiteutichs y les intitucions de Dret català que en el temps present *resulten inútils*; se dirigí una exposició al Ministre de Gracia y Justicia demanant varies millores en la legislació dels cheques, y foren premiades les memories convertides després en alguns dels articles de la *Revista jurídica* ja esmentats y les de D. Miquel Vidal Guardiola (*El proletariàt al enfront del Dret civil*), Mossèn Joseph Vilaplana y Jové (*Exposició de les disposicions canòniques de dret familiar a Catalunya*), Faustí Ballvé y Pellicer (*La transformació en lo penal*), y D. Agustí Granada (*Delictes contra la honestitat*).

El Colegi d'Advocats de Barcelona publicà en un volum in folio de 471 pàgines el catàlech dels més importants articles continguts en les Revistes recòndites en la seva Biblioteca, y estampà en luxós paper especial la tercera compilació legal catalana, que per acort de les Corts de 1702 fou impresa a Barcelona per Joan Pau Martí y Joseph Llopis en l'any 1704. Abdues publicacions, que han ocasionat grans dispendis, honoren la Junta de dit Colegi.

(1) Madrid: Est. tip. de la Rev. de Legisl. y Jurispr., 1909.

(2) Vol. XI. — Publicat també separadament; Bruseles, 1909.